

Utlåtande 2009:97 RV (Dnr 319-494/2009)

Uppförande av nytt krematorium på Skogskyrkogården Genomförandebeslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande

1. Kyrkogårdsnämnden medges rätt att genomföra modernisering av krematorium på Skogskyrkogården, omfattande investeringsutgifter om 129,2 miljoner kronor.
2. Investeringsutgifterna får inrymmas i kyrkogårdsnämndens budget för de kommande åren.
3. Kyrkogårdsnämnden uppmanas att nogsamt följa projektet och agera för att säkerställa att utgifterna inte överskrider beslutad budget.

Föredragande borgarrådet Joakim Larsson anför följande.

Ärendet

Den tekniska delen i Skogskrematoriet har under årtionden genomgått ett flertal uppgraderingar. Nuvarande ugnar och teknik är utslitna vilket medför höga underhållskostnader samt en svårhanterbar arbetsmiljö för de anställda. För att förbättra anläggningens driftsäkerhet är det nödvändigt att modernisera ugnar, rökgasrening och kylutrustning. En teknisk förnyelse av befintligt krematorium som kan möta framtida krav innebär så stora ingrepp i Gunnar Asplunds byggnad att det vore oförenligt med dess stora antikvariska och arkitektoniska värde. Kyrkogårdsnämnden fattade därför genomförandebeslut den 10 februari 2009 som innebär att ett nytt krematorium byggs i en nära anslutning till det befintliga. En internationell arkitekttävling kommer att genomföras för att hitta

den bäst lämpade utformningen. Investeringsutgifter i löpande prisnivå uppskattas till 129,2 miljoner kronor. Byggstart planeras till januari 2011 och invigningen av ett nytt krematorium planeras till försommaren 2012.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden, kulturnämnden, stadsbyggnadsnämnden och skönhetsrådet. Stadsbyggnadskontoret har sedan december 2008 arbetat tillsammans med kyrkogårdsförvaltningen med planeringen för detta krematorium inbegripande program och genomförande av den kommande internationella arkitekttävlingen. Stadsbyggnadsnämnden informerades efter kyrkogårdsnämndens beslut om det pågående och förestående arbetet. Stadsbyggnadskontoret och kyrkogårdsförvaltningens arbete fortsätter med bl.a. juryarbete och utvärdering fram till avslutad tävling vid årsskiftet 2009/10. Mot bakgrund av detta avstår stadsbyggnadsnämnden från att lämna något särskilt remissvar.

Mina synpunkter

Krematorieanläggningen vid Skogskrematoriet uppfördes i slutet av 1930-talet och har nu tjänat ut. Den klarar inte morgondagens förväntade krav såväl miljömässigt som arbetsmiljömässigt. År 1940 hölls en storslagen invigning av Asplunds Skogskrematorium med tre tillhörande kapell - Trons, Hoppets och Heliga korsets kapell, vilket fullbordade begravningsplatsen. Den bildade en harmonisk enhet av natur, arkitektur och konstnärlig utsmyckning - helt olikt de stora städernas begravningsplatser med ändlösa rader av monument. Att bygga ett nytt krematorium i nära anslutning till Skogskrematoriet har visat sig vara den bästa lösningen för att värna vårt världsunika arv efter Gunnar Asplund. Under mer normala omständigheter väljer staden att hålla en resursreserv om motsvarande 10 procent av projektkostnaden. Då konjunkturläget inte är att betrakta som normalt är det rimligt att acceptera en lägre resursreserv om 5 procent med hänvisning till rådande kostnadsläge.

Mot bakgrund av detta ställer jag mig bakom kyrkogårdsnämndens förslag till genomförande av modernisering av krematorium på Skogskyrkogården. Avslutningsvis vill jag också betona vikten av att kyrkogårdsnämnden nogsamman följer projektet och agerar för att säkerställa att utgifterna inte överskrider beslutad ram.

Bilaga

Förstudie för modernisering av Krematoriet på Skogskyrkogården (daterad 2007-04-11), kulturhistorisk konsekvensbeskrivning av förstudie för modernisering (daterad 2008-03-20), tävlingsområde (daterad 2008-11-21), tidsplan arkitekttävling (daterad 2009-01-14), genomförandeplan (daterad 2008-11-19), övergripande organisation (daterad 2008-11-19), organisation för genomförande av arkitekttävling (daterad 2008-12-08) samt förslag till budget (daterad 2008-11-19).

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Carin Jämtin* och *Roger Mogert* (båda s) och *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande

1. I huvudsak enligt föredragande borgarrådets förslag.
2. Därutöver vill vi framföra följande.

Vi ansluter oss till stadsledningskontorets synpunkter om avsatt reserv för oförutsedda kostnader om att det inte är tillräckligt att endast avsätta cirka fem procent. I investeringsprojekt brukar reserven uppgå till minst tio procent och när det finns osäkerhet och risker i projektet har det visat sig att reserven bör vara betydligt högre. Liksom stadsledningskontoret bedömer vi att det framgår av beslutsunderlaget att det finns risker för att beräknade utgifter blir högre till följd av den arkitekttävlan som planeras.

Det vore vanskligt om staden lät sin riskhantering och riskexponering följa konjunkturen. Inte minst i projekt vars genomförande sträcker sig över lång tid och mot bakgrund av att vi vet att konjunkturreffekterna kan svänga snabbt.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande

1. Kyrkogårdsnämnden medges rätt att genomföra modernisering av krematorium på Skogskyrkogården, omfattande investeringsutgifter om 129,2 miljoner kronor.
2. Investeringsutgifterna får inrymmas i kyrkogårdsnämndens budget för de kommande åren.

3. Kyrkogårdsnämnden uppmanas att nogsamt följa projektet och agera för att säkerställa att utgifterna inte överskrider beslutad budget.

Stockholm den 27 maj 2009

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Joakim Larsson

Ylva Tengblad

Reservation anfördes av *Tomas Rudin, Roger Mogert, Teres Lindberg* och *Malte Sigemalm* (alla s) och *Ann-Margarethe Livh* (v) med hänvisning till reservationen av (s) och (v) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Bakgrund

Skogskrematoriet, med sina tre kapell ritade av arkitekt Gunnar Asplund, uppfördes på Skogskyrkogården under åren 1937-1940. Byggnaden är arkitektoniskt mycket värdefull och är sedan år 1994 tillsammans med hela Skogskyrkogården upptagen på Unescos Världsarvslista. Större förändringar inom begravningsplatsen omfattas av kulturminneslagen.

Den tekniska delen i Skogskrematoriet har under årtionden genomgått ett flertal uppgraderingar. Nuvarande ugnar och teknik är utslitna vilket medför höga underhållskostnader samt en svårhanterbar arbetsmiljö för de anställda. För att förbättra anläggningens driftsäkerhet är det nödvändigt att modernisera ugnar, rökgasrening och kylutrustning. Kommunfullmäktige har i de senaste årens budgetar gett kyrkogårdsnämnden i uppdrag att modernisera Skogskrematoriet.

År 2006 och 2007 genomfördes en teknisk förstudie för att ta fram en handlingsplan och kostnader för möjliga upprustningsalternativ. Två alternativ visades; ombyggnad inom befintlig krematoriebyggnad och nybyggnad i omedelbar anslutning till det gamla krematoriet, där det senare alternativet rekommenderades. Båda alternativen innebär ingrepp i den kulturhistoriska miljön och i Världsarvet Skogskyrkogården. Stockholms stadsmuseum fick därför i uppdrag att komplettera den tekniska förstudien med en konsekvensanalys utifrån kulturhistoriskt, arkitektoniskt och världsarvsperspektiv. Konsekvensanalysen som färdigställdes i mars 2008 tillstyrkte förstudiens rekommendation om nybyggnad. Kyrkogårdsnämnden fattade i juni 2008 inriktningsbeslut om att den fortsatta planeringen ska utgå från alternativet nybyggnad av krematoriet på Skogskyrkogården.

Ärendet

Kyrkogårdsnämnden fattade genomförandebeslut den 10 februari 2009, som innebär att ett nytt krematorium byggs i en nära anslutning till befintligt. Rök-rören kommer att kopplas till befintlig skorsten, vilket gör att det miljötillstånd och den miljökonsekvensbeskrivning som redan finns för nuvarande krematorium även kan användas för ett nytt krematorium. Att behålla skorstenarna innebär också att siluetten på den befintliga anläggningen inklusive kapell blir oförändrad. Det nya krematoriet utformas med stor hänsyn till arbetsmiljö, logistik för hantering och förvaring av kistor med avlidna och urnor samt energieffektivitet och värmeåtervinning.

Vidare kommer stor vikt fästas vid att hela krematorieprocessen kan övervakas på ett säkert och effektivt sätt. Den nya krematorieanläggningen kommer att förses med dagens teknik, som medför att mängden tillskottsbränsle kan minskas avsevärt jämfört med befintlig anläggning. Utsläpp av förbränningsgaser kommer att ske genom nuvarande skorsten, vilket innebär att riskerna för påverkan på miljön i kringliggande området inte kommer att förändras.

Utöver de strikt angivna tekniska funktionerna ska byggnaden även ha en symbolisk eller sakral verkan i mötet med anhöriga och sörjande med olika etniska bakgrunder och trosuppfattningar. Den nya friliggande krematoriebyggnaden måste passa in i den unika miljön på Skogskyrkogården. En internationell arkitektävling kommer att genomföras för att hitta den bäst lämpade utformningen. Sveriges Arkitekter kommer att engageras som neutral organisation för det praktiska och administrativa arbetet för genomförandet av tävlingen. Byggstart planeras till januari 2011 och invigningen av ett nytt krematorium planeras till försommaren 2012.

Investeringsutgifterna i löpande priser uppskattas till 129,2 miljoner kronor, och avser främst utgifter för byggnads- och markarbeten samt teknisk utrustning. Vidare ingår en mindre del (2,2 miljoner kronor) för rivnings- och återställningskostnader i det befintliga Skogskrematoriet. Av utgifterna har 2,0 miljoner kronor nedlagts före år 2008.

Riskfaktorer som kan påverka gjorda antaganden är okända grundförhållanden då byggnadens placering avgörs i arkitektävlan. Andra riskfaktorer är väsentligt högre kvalitet som ett resultat av arkitektävlan, tidsförskjutning samt indexutveckling. Nämnden bedömer emellertid att en budgetreserv om 6,8 miljoner kronor för oförutsedda utgifter ska täcka detta. Den nuvarande nedgången i konjunkturen bedöms ha en positiv inverkan på projektets ekonomi.

Med de planerade tekniska förändringarna i processutrustningen och energibesparande åtgärder bedöms det vara möjligt att uppnå en kostnadsbesparing på minst 0,25 miljoner kronor per år jämfört med idag. Kapitalkostnaderna beräknas till 11,4 miljoner kronor det första året för att därefter minska med 0,25 miljoner kronor per år.

Kyrkogårdsnämnden

Kyrkogårdsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 10 februari 2009 att

1. godkänna förvaltningens förslag till genomförande för arbetet med den fortsatta moderniseringen av krematoriet på Skogskyrkogården och

- fullföljande av projektarbetet Skogskrematoriet II
2. hemställa hos kommunfullmäktige att godkänna förvaltningens förslag till genomförande för arbetet med den fortsatta moderniseringen av krematorium på Skogskyrkogården och med en investeringssumma på 129,2 Mkr.
 3. samt att därutöver anföra

Skogskyrkogården utgör ett av länets tre världsarv och finns upptagen på UNESCO:s världsarvslista. Arkitekterna Gunnar Asplund och Sigurd Lewerentz har med stor skicklighet i sin utformning av byggnadsverk och naturlandskap utgått från att leda de sörjandes uppmärksamhet mot naturen för att ge stöd och kraft i livets svåra stunder.

Skogskrematoriet uppfördes 1940. Knappast någon byggnad har rönt en så stor internationell uppmärksamhet som Skogskrematoriet med sina kapell. Utformningen av den nya krematoriebyggnaden i såväl yttre som inre miljö blir därför förpliktande.

Med hänsyn till allt detta bör den nya byggnaden utformas på ett sådant sätt, att den inte stör varken befintligt Skogskrematorium eller den natur och miljö som finns runtomkring. Den nya byggnaden skall samspela med omgivningen på ett harmoniskt sätt inte bara till arkitektur utan även i val av material och utformning, ljusinsläpp m.m.

Den inre miljön bör präglas av ljus, luftighet, estetik, och rymd. Den vackra naturen utanför bör tas tillvara från fönster där dimensionering och riktning av dem är betydelsefull.

Med tanke på att Stockholm är en mångkulturell stad med många trosinriktningar och nationaliteter måste hänsyn tas till neutralitet avseende val av utsmyckningar. Frid, stillhet och möjlighet till avskildhet för väntande sörjande skall vidare prägla byggnadens utformning, så att begravningsällskap och sörjande har möjlighet att dra sig undan men samtidigt ges tillfälle till att ta del av utsikten mot naturen. Visningsrum bör planeras i byggnaden.

Arbetsmiljön skall vara tekniskt optimalt utformad i syfte att logistiken kan underlätta all hantering och flyttning av kistor från mottagande för vidaretransport till ugnar och från ugnar till urnförvaring.

De personalutrymmen som planeras bör följa samma riktlinjer som ovan avseende den inre miljön.

Det skall finnas möjlighet för kyrkogårdsnämnden att kalla till extra sammanträde för att få information om hur genomförandet av projektet fortlöper.

Kyrkogårdsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 21 januari 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Bakgrund

Skogskrematoriet med sina tre kapell ritades av arkitekt Gunnar Asplund och uppfördes på Skogskyrkogården under åren 1937- 1940. Byggnaden är arkitektoniskt mycket värdefull och är sedan år 1994 tillsammans med hela Skogskyrkogården upptagen på Unescos Världsarvslista. De förändringar som måste göras i den ursprungliga byggnaden och dess omgivningar kommer att göras med stor försiktighet. Fram tills nu har endast mindre förändringar har genomförts i byggnaden. Antalet ugnar har ökat. Den tekniska utrustningen i krematoriet har också bytts ut och moderniserats i flera omgångar för att följa den tekniska utvecklingen, klara skärpta krav och förbättra arbetsmiljön. Rökgasrening installerades 1997. Varje år avlider ca 7 500 stockholmare. Andelen avlidna som kremeras överstiger 90 %. Stockholm stad planerar för ett växande Stockholm. Under den närmaste 25-årsperioden väntas Stockholmsregionen växa med ca 1 miljon innevånare, en ökning med 25 % jämfört med idag.

Trafiksituationen i Stockholm kommer inte att lösas på många år och transporterna av avlidna i kistor får av miljö- och ekonomiska skäl inte bli för långa. Staden ansvarar idag även för Råcksta krematorium i Vällingby. Övriga krematorier i Stockholms län är få till antalet. Några nya krematorier i länet är inte planerade. Det är därför angeläget att det finns moderna krematorier såväl nordväst som söder om stadskärnan.

Skogskrematoriet är idag på flera sätt utslitet vilket innebär höga underhållskostnader samt en svårhanterbar arbetsmiljö för de anställda. För att förbättra anläggningens driftsäkerhet är det också nödvändigt att ugnar, rökgasrening och kylutrustning moderniseras. I en förstudie under 2006 och 2007, "Förstudie för Modernisering av Krematoriet på Skogskyrkogården"/ ÅF 07-04-11 (se bilaga 1), studerades olika sätt att modernisera krematoriet. Studien rekommenderade att moderniseringen genomförs genom att uppföra ett nytt krematorium i närheten av det nuvarande krematoriet. Stockholms stadsmuseum har i en "Kulturhistorisk konsekvensbeskrivning av förstudie för moderniserings/Stockholms Stadsmuseum, 08-03-20 (se bilaga 2), tillstyrkt förstudiens rekommendation.

Nämnden fattade vid sammanträde i juni 2008 beslut om att den fortsatta planeringen skall utgå från alternativet nybyggnad av krematoriet på Skogskyrkogården samt gav förvaltningen i uppdrag att arbeta med följande inriktning: "Sverige bör ligga i framkant tekniskt och miljömässigt avseende krematorieverksamhet både vad gäller kunskap och driftformer för att säkerställa minsta möjliga påverkan på luft jord och vatten. Den nya anläggningen bör innehålla senaste nytt i forskningshänseende i syfte att vara internationellt vägledande avseende arbetsmiljö och krematorieteknik för drift, buller och utsläpp samt energieffektivitet och värmeåtervinning".

Åtgärder

Förvaltningen har bedömt att den bästa lokaliseringen av ett nytt krematorium på

Skogskyrkogården är i nära anslutning till befintligt krematorium. Stor hänsyn kommer att tas till en genomtänkt utformning av den nya byggnaden och närområdet. Byggnaden måste passa in i den unika miljön på Skogskyrkogården.

Byggnaden skall utöver de strikt angivna tekniska funktionerna även ha en symbolisk eller sakral verkan i mötet med anhöriga och sörjande med olika etniska bakgrunder och trosuppfattningar. För att hitta den bäst lämpade utformningen av byggnaden och miljön kring denna kommer en arkitekttävling att genomföras. Rökrören kommer att kopplas till befintlig skorsten vilket gör att det miljötillstånd och den miljökonsekvensbeskrivning som redan finns för nuvarande krematorium även kan användas för ett nytt krematorium. Att behålla skorstenarna innebär också att siluetten på den befintliga anläggningen inklusive kapell blir oförändrad.

Det nya krematoriet utformas med största omsorg för arbetsmiljö, logistik för hantering och förvaring av kistor med avlidna och urnor samt energieffektivitet och värmeåtervinning. Vidare kommer stor vikt fästas vid att hela kremationsprocessen kan övervakas på ett säkert och effektivt sätt. Kistor med avlidna kommer i den nya byggnaden att förflyttas med eltruckar i stället för med katafalcker. Kisthissarna i Tron, Hoppet och Heliga Korsets kapell samt befintliga kylrum kommer att rustas upp och moderniseras inom ramen för projektet.

Arkitekttävling

Förvaltningen har för avsikt att genomföra en internationell arkitekttävling för att ge den nya friliggande krematoriebyggnaden en för platsen anpassad utformning. Förvaltningen fullföljer därmed den slutsats som tidigare utredningar enligt bilaga 1 och 2 förordat. Område för lokalisering av nytt krematorium (tävlingsområde) enligt bifogad "Tävlingsområde, Skogskrematoriet II", (se bilaga 3). Förvaltningen har en pågående dialog med stadsbyggnadskontoret som har stor erfarenhet av arkitekttävlingar.

Arkitekttävlingen kommer att genomföras i två steg och ledas av projektledningen (se bilaga 7). Steg ett består av en prekvalificeringsomgång där arkitektkontor som uppfyller kriterier enligt prekvalificeringsprogrammet har rätt att delta. En särskild bedömningsgrupp väljer därefter ut ett begränsat antal kontor/arkitekter som går vidare till steg två. I steg två tar en jury vid för att göra den slutliga bedömningen av inlämnade förslag och utser det vinnande förslaget. Projektledningen har för avsikt att engagera Sveriges Arkitekter som neutral organisation för det rent praktiska och administrativa arbetet för genomförandet av tävlingen.

Förvaltningen har i budgeten avsatt 3,5 mnkr totalt för arkitekttävlingen. Av dessa står 2,0 mnkr till juryns förfogande för arvodering av medverkanden. Resterade utgör arvoden, konsultkostnader och omkostnader 'oi tävlingskommittén. Tidsramen för arkitekttävlingen styrs av vedertagna ledtider för liknade internationella arkitekttävlingar och är kommunicerad med Sveriges Arkitekter. En tidsplan för arkitekttävlingen bifogas (se bilaga 4). Det är av yttersta vikt att arkitekttävlingen genomförs och juryn fullföljer sitt arbete enligt redovisad tidsplan då tävlingen styr startpunkten för projekteringsfasen enligt genomförandeplanen.

Tidsplan

I det fall kyrkogårdsnämnden och kommunfullmäktige fattar beslut om att godkänna förvaltningens förslag till genomförande om ett nytt krematorium på Skogskyrkogården, bör en invigning av ett nytt krematorium kunna ske försommaren 2012. Projektet kommer att genomföras i enlighet med bilagd genomförandeplan (se bilaga 5). Helt avgörande för att projektet skall hålla tidsplanen är att arkitekttävlingen genomförs inom den givna tidsramen.

Organisation

Den övergripande projektorganisationen redovisas i bilaga 6. Beställare i juridisk mening för projektet är kyrkogårdsförvaltningen. Förvaltningen kopplar en beställarfunktion till projektet. Ett byggherreombud/projektledare kommer att leda projektets genomförande. Till sitt förfogande har byggherreombudet/projektledaren en beställaregrupp. Beställaregruppen ansvarar för projektets genomförande, strategiska inriktning och bär det övergripande ekonomiska och juridiska ansvaret. Byggherreombudet/projektledaren är föredragande i beställaregruppen och informerar om projektets ekonomiska, tidsmässiga och tekniska utveckling.

Beställargruppen har därmed möjlighet att fortlöpande göra nödvändiga korrigeringar för att nå måluppfyllelse. Till beställaregruppen kan tidvis olika experter och sakkunniga vara adjungerade.

Ekonomi

Förvaltningen uppskattar den totala investeringen för projektet Skogskrematorium II till 129,2 mnkr. Byggstart planeras till januari 2011. Sammanlagt ska cirka 1800 kvm byggnadsyta nyproduceras eller byggs om för att anpassas till begravningsplatsen och världsarvet Skogskyrkogården. Underlaget för nedan presenterad budget har arbetats fram av kyrkogårdsförvaltningen tillsammans med projektledningen samt externa konsulter.

Budget

Förslag till budget presenteras i bilaga 8. Av den totalt redovisade kostnaden för projektet avser en mindre del rivnings- och återställningskostnader i det befintliga Skogskrematoriet med ca 2,2 mnkr. Tidigare upparbetade kostnader för förstudier och programarbete belastar budgeten med ca 2,0 mnkr och är inkluderad. Som underlag till förslag till budget har projektledningen begärt in kostnadsbedömningar av två oberoende konsultföretag. Båda företagen har i direktiven ombetts att ta hänsyn till att en internationell arkitekttävling kommer att utlysas och genomföras. Skillnaden i utfall i de båda kostnadsbedömningarna är att betrakta som väsentligt större än normalt och pekar på svårigheten att bedöma posten kvalitetshöjande kostnader som konsultföretagen lagt in i avsikten av beräkningsunderlag. Båda har kommenterat att omfång av eventuella sprängningsarbeten eller grundförhållanden är okänt. Projektledningen har efter genomgång med båda företagen vägt kostnaderna och täckt in viss förväntad kost-

nad enligt ovan.

I förslag till budget ingår en budgetreserv om ca 6,76 mnkr. Budgetreserven utgör 6 procent av den totala projektbudgeten avräknat indexkostnaderna. Budgetreserven är till för att täcka idag inte kända förhållanden som kan påverka kostnaderna samt under byggskedet uppkomma extrakostnader. Presenterat förslag till budget är med nu kända förutsättningar därmed förankrad i dagens kostnadsnivå. Projektledningen pekar vidare på att om projektet tidsmässigt genomförs enligt genomförandeplanen bör förväntad nedgång i konjunkturen påverka budgeten positivt.

Driftkostnader

Den nya kremationsanläggningen byggs med den senast affärsmässigt tänkbara tekniken. Förvaltningen kommer även att utnyttja energiöverskottet från processen till uppvärmning av befintliga byggnader. Hur och vilka tekniker som förvaltningen kommer att välja får senare utredningar och kalkyler visa. Det idag befintliga Skogskrematoriet kommer volymmässigt att förbli intakt och bedrivs med samma kapellverksamhet varför någon större energibesparing inte kan förväntas. I skogskrematoriet II kommer överskott av spillvärme under dagtid att tas till vara i ackumulatorer och bidra till en väsentlig besparing av kostnaden för lokaluppvärmning jämförbart med nuvarande kremationsanläggning. Den nya anläggningen kommer att förses med dagens teknik som medför att mängden tillskottsbränsle kan minskas avsevärt jämfört med befintlig anläggning. Även elförbrukningen för drift av ugnarna kommer att minska betydligt. Studier att utnyttja överskottsvärme sommartid för produktion av kyla till kylrummen med kylmaskiner av absorptionstyp pågår. Att på detta stadium precisera den minskade driftkostnaden i absoluta tal låter sig inte göra då teknikval inte är gjord. Med de planerade tekniska förändringarna i processutrustningen och energibesparingsåtgärder bedömer förvaltningen att göra en kostnadsbesparing på minst 250,000:- kronor per år jämfört med dagens kostnader.

Kapitalkostnaden

Kapitalkostnaderna för ny- och ombyggnationerna inom ramen för projektet skall täckas av begravningsavgiften. Avskrivningstiden för de olika delarna i projektet, kommer att följa Svenska kommun- och landstings riktlinjer. Kapitalkostnaderna för det nya skogskrematoriet kommer att belasta kyrkogårdsförvaltningen budget med 11,4 miljoner det första året. Därefter minskar räntekostnaderna med 250 tkr per år. Siffrorna bygger på uppskattningen att byggkostnaderna är 100 Mkr och teknikkostnaderna 29 Mkr. Byggkostnaderna skrivs av på 33 år och teknikkostnaderna på 15 år. När det nya krematoriet tas i drift är renoveringen av Räcksta krematorium slutbetalt vilket gör att förvaltningen behöver ett tillskott om 7 mkr årligen jämfört med nuläget.

Känslighetsanalys

I redovisningen av förslag till budget är en budgetreserv om cirka 6 procent inkluderad. Omfattningen och innehållet av budgetreserven har beskrivits i stycket "Budget"

ovan. Som tidigare påpekats är arkitekttävlingens påverkan, val av grundläggningssätt och val av energisystem faktorer som kommer att påverka de faktiska kostnaderna mest. Projektledningen har därför infogat två tidpunkter i genomförandeplanen lämpliga att analysera och vid behov korrigera kostnaden och måluppfyllelse mot budget.

Slutsats - ekonomi

Resultatpåverkande faktorer som kan påverka gjorda antaganden är som tidigare påpekats okända grundförhållanden (byggnadens placering avgörs i arkitekttävlan), väsentligt högre kvalitet som resultat av arkitekttävlan, oplanerad tidsförskjutning, samt indexkostnader.

Samråd

Kyrkogårdsförvaltningen har en regelbunden kontakt med representanter från Länsstyrelsen och Stockholms stadsmuseum i frågor som rör de äldre kulturhistoriskt intressanta byggnaderna och miljön på Skogskyrkogården. Detta sker bland annat genom Skogskyrkogårdens världsarvsråd som sammanträder fyra gånger per år.

Miljökonsekvenser

Nuvarande miljötillstånd för att bedriva verksamheten vid krematoriet beslutades av Länsstyrelsen i Stockholms län 2008-05-27. I den nya anläggningen kommer maximala antalet kremationer inte förändras i förhållande till nuvarande tillstånd. Den nya anläggningen kommer att förses med dagens teknik som medför att mängden tillskottsbränsle kan minskas avsevärt jämfört med befintlig anläggning. Utsläpp av förbränningsgaser kommer att ske genom nuvarande skorsten, vilket innebär att riskerna för påverkan på miljön i kringliggande områden inte kommer att förändras. Alla villkor som gäller i nuvarande tillstånd kommer därför att kunna uppfyllas även i en ny anläggning. Kyrkogårdsförvaltningen har till tillsynsmyndigheten inlämnat en anmälan om kommande förändring av verksamheten. I beslut den 2008-11-20 från tillsynsmyndigheten föranleder de kommande ändringarna ingen åtgärd från Miljö- och hälsoskyddsnämnden. Nämnden finner att det inte behövs några ytterligare åtgärder än de verksamhetsutövaren angett i anmälan och de regleringar som enligt miljöbalken gäller för verksamheten. Nya energisnåla kylmaskiner kommer att installeras i den nya anläggningen. Antingen kommer befintliga kylmaskiner att ersättas av kyla från de nya maskinerna eller bytas till modern utrustning. Det mest miljövänliga köldmediet kommer att användas. Under projektperioden kommer miljökonsekvenserna att beaktas. Förvaltningen ser inga negativa miljökonsekvenser i att utveckla delar av befintliga krematoriet då inriktningen på verksamheten inte kommer att ändras.

Plan för uppföljning

Förvaltningen avrapporterar kontinuerligt till kyrkogårdsnämnden i särskilda avrapporteringsärenden i samband med nämndmöten. Kyrkogårdsnämndens presidium

kommer löpande att hållas informerade i frågan.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden, kulturnämnden, stadsbyggnadsnämnden och skönhetsrådet. Stadsbyggnadskontoret har sedan december 2008 arbetat tillsammans med kyrkogårdsförvaltningen med planeringen för detta krematorium inbegripande program och genomförande av den kommande internationella arkitekttävlingen. Stadsbyggnadsnämnden informerades efter kyrkogårdsnämndens beslut som det pågående och förestående arbetet. Stadsbyggnadskontoret och kyrkogårdsförvaltningens arbete fortsätter med bl.a. juryarbete och utvärdering fram till avslutad tävling vid årsskiftet 2009/10. Mot bakgrund av detta avstår stadsbyggnadsnämnden från att lämna något särskilt remissvar.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 17 april 2009 har i huvudsak följande lydelse.

I likhet med kyrkogårdsnämnden konstaterar stadsledningskontoret att Skogskrematoriet behöver genomgå en teknisk förnyelse, dock inte på bekostnad av den befintliga byggnadens arkitektoniska värde. Därför är stadsledningskontoret positivt till att ett nytt krematorium uppförs vid sidan av det befintliga. Ett nytt krematorium innebär på sikt lägre drift- och underhållskostnader, en förbättrad arbetsmiljö och oförändrade utsläpp av förbränningsgaser. Stadsledningskontoret förutsätter att genomförandet av den nya krematoriebyggnaden inriktas på dess funktion och att utformningen av såväl yttre som inre miljö harmoniserar med befintlig.

Inför kyrkogårdsnämndens inriktningsbeslut i juni 2008 genomfördes inte något samråd med stadsledningskontoret, vilket inte är förenligt med stadens regelverk för investeringar. Avsikten med samrådet är att nämnden ska få ett fullvärdigt beslutsunderlag. Nämnden uppmanas härvidlag att se över sina rutiner. Enligt stadens investeringsregler ska genomförandebeslut för investeringar över 50,0 miljoner kronor grundas på en investeringskalkyl som visar investeringens nuvärde. En nuvärdeskalkyl är dock av begränsat värde om det saknas alternativa lösningar. Stadsledningskontoret anser att nuvärdeskalkyl inte behöver upprättas för detta projekt eftersom det inte finns något annat alternativ än att bygga ett nytt krematorium på befintligt plats.

Det framgår av beslutsunderlaget att det finns risker för att beräknade utgifter blir högre till följd av den arkitekttävlan som planeras. Stadsledningskontoret ifrågasätter om avsatt reserv för oförutsett är tillräcklig – bara cirka fem procent. I investeringsprojekt brukar reserven uppgå till minst tio procent och när det föreligger osäkerhet och

risker i projektet har det visat sig att reserven bör vara betydligt högre. Kyrkogårdsnämnden bedömer reserven som tillräcklig då lågkonjunkturen anses medföra en lägre prisnivå.

Stadsledningskontoret förutsätter att projektets ekonomiska ramar tydliggörs för de tävlande och att nämnden prioriterar de förslag som håller sig inom budget. Nämnden uppmanas att nogsamt följa projektet och agera för att säkerställa att utgifterna inte överskrider beslutad ram.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunfullmäktige medger kyrkogårdsnämnden rätt att genomföra modernisering av krematorium på Skogskyrkogården, omfattande investeringsutgifter om 129,2 miljoner kronor i löpande prisnivå. Investeringsutgifterna får inrymmas i nämndens befintliga budget för de kommande åren.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 16 april 2009 enligt förvaltningens förslag att tillstyrka planerna på nytt krematorium på Skogskyrkogården.

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 23 mars 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Krematorieverksamheten har tillståndsprövats av länsstyrelsens miljöprövningsdelegation. I beslut meddelat 2008-05-27 har tillstånd till befintlig och utökad verksamhet lämnats. Tillståndet är begränsat till 6000 kremeringar och villkor har föreskrivits för bl a luftutsläpp och buller. Miljö- och hälsoskyddsnämnden har deltagit i samråd och som remissinstans i prövningen och efter att länsstyrelsens beslut meddelats har nämnden även behandlat en anmälan om den planerade förändringen. Miljöförvaltningen har inga ytterligare synpunkter på byggandet av nytt krematorium under förutsättning att de villkor som angivits i miljötillståndet efterlevs.

Kulturnämnden

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 21 april 2009 att som svar på remissen överlämna och återopa förvaltningens tjänsteutlåtande.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 2 april 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsmuseet har i ovan nämnda kulturhistoriska konsekvensbeskrivning redogjort för sina ställningstaganden och varför man förordar nybyggnadsalternativet framför en modernisering/ombyggnad av befintligt krematorium. Huvudskälet är att man därvid

kan slippa en mycket genomgripande och förvanskande ombyggnad av det asplundska krematoriet som annars skulle ha varit alternativet. Museet har hela tiden poängterat vikten av att finna en ur kulturhistorisk och arkitektonisk synpunkt möjlig placering för den nya byggnaden. Under arbetet med tävlingsprogrammet har vidare studier gjorts och förslag till lämpligt tävlingsområde tagits fram som visar respekt både för den gamla asplundska anläggningen och för kyrkogårdens säregna landskap och vegetation. Stadsmuseet har haft möjligheter att påverka tävlingsprogrammet och kommer även att sitta i tävlingsjuryn, vilket gör att förutsättningarna för ett gott slutresultat i nuläget bedöms vara goda.

Enligt Kulturförvaltningens bedömning är det möjligt att uppföra ett nytt krematorium utan att Skogskyrkogårdens status som världsarv äventyras. Förvaltningen vill påpeka vikten av att fortsatt hänsyn och respekt visas den ursprungliga anläggningen i sin helhet liksom samspelet mellan byggnader och landskap. Viktigt är att den nya byggnaden placeras och utformas med samma omsorg och arkitektoniska kvalitet som befintliga byggnader. Med ett nytt skogskrematorium möjliggörs också ett framtida återställande av de delar av Asplunds gamla krematorium som tidigare har förändrats, vilket förvaltningen finner mycket positivt.

Skönhetsrådet

Skönhetsrådets remissyttrande daterat den 30 mars 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Skönhetsrådet har, med hänvisning till den korta remisstiden, beslutat att ställa sig bakom Kyrkogårdsförvaltningens förslag att utreda projektet Skogskrematorium II. Rådet anser dock att ärendet bör samordnas i en högre beslutande instans. Skönhetsrådet förutsätter också att insyn i och granskning av ärendet blir möjlig under processen så att rådet som remissinstans ska kunna beredas möjlighet att lämna utlåtanden om volym, placering, anpassning till platsen och så vidare. Likaså bör det stå klart att det är själva processen som rådet tillstyrker och att rådet, efterhand som information och studier av platsen och den nya byggnadens påverkan på världsarvet görs tillgänglig, kan komma att ompröva en nybyggnad. Rådet instämmer slutligen i stadsbyggnadskontorets bedömning att det nya krematoriet bör ses som en mer sakral byggnad än vad uppdraget i förstone anger.